

SZÉKELY-UDVARHELY

— AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA —

— A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Megjelen hetenkint kétszer: osztorfőkövi és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tisztek, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szögig minden szög 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tör so. a. K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám

Szenzációk.

Irta: Pallos Árpád dr.

A külpolitika, mely máskor nyaranta csendes szunyadozik babérain, az idén különleges szenzációkkal szolgál s nem engedi pihenni a nemzetközi politikusokat, hanem leköti teljes figyelmüket, éberségüket s megkívánja tőlük, hogy minden egyes diplomata őrhelyén kitartson.

Kezdődött a német kancellár-válsággal, folytatódott a perzsa forradalommal s rövidesen egy kis betetőzésül egy kis szenzációval is szolgált, mikor, noha befolyásán kívül eső hatalmak, elszólitották az élők sorából a spanyol trónkövetelőt, hogy az új trónkövetelő felléptével ismét tápot nyújtson az amugy is lázongó spanyoloknak az izgalmakra.

A német kancellár-válság egész Európát elsősorban érdeklő nagy esemény. Jól tudjuk, hiszen a közelmúltban, mint elsősorban érdekelt felek, érezhettük a német kancellár erejének hatalmát. S láthattuk, hogy a német szövetségstárs hű kitartásának köszönhetően, hogy egész Európa belbékéjét, egy hatalmas Balkán-háború fel nem dulta. Ha akkor a kancellári székben nem Bülow ül, kinek nagyságát misem jellemzi jobban, hogy bukása egész diadalmenetté alakult ki, hogy akkor, mikor a parlamenti többség bizalmatlansággal sújtotta, ugyanakkor, ugyanaz a parlament, oly impozáns bucsut vesz tőle s egész Berlin, mint egy ember ünnepli a nagykancellárt, ha tehát az ő székében más ült volna, kiben a fegyvertársi hűség nem lett volna annyira kifejlődve, akkor bizony ma már más képe lenne Európának s Isten a megmondhatója, minő következményekkel állanánk szemben a jelenben.

Fontos tehát, hogy a császári bizalom kitisztel meg a kancellári méltósággal s így a diplomaták nem ok nélkül tekintenek szorongó szívvel az új jövevény felé, mert az ő kezében futnak össze minden szálak, melyek Európa békéjét vagy háboruját biztosítják.

A perzsa forradalom bombaszzerűleg hatott az európai diplomáciára. Szinte észrevétlenül, minden előzetes bejelentés vagy jelenség nélkül tört ki az egész forrongás s percek alatt megváltoztatta egész Perzsia alkotmányát. A diplomácia feszült figyelemmel tekint a keleten

lejátszódozó izgalmas cselekményekre s féltékenyen tekint egymás kezére, nehogy a zavarosban, valamelyes európai nagyhatalom többet faláljon markolni a másiknál.

S épen ebben rejlik az a nagy veszedelem, mely miatt az európai diplomatáknak készenlében kell állniok, mert egy pillanatra sem bizonyos, hogy mikor dől fel a béke amugy is ingatag nehéz hordója s mikor repül ki belőle, a háborus veszedelmek ezernyi ezer miazmája, mely azután az egész földkerekség békéjét képes megfertőztetni.

A kánikula, az uborkaszezon ugylátszik már kiment a divatból. Épen a legmelegebb napok szolgáltatják a legforróbb izgalmakat.

Minden szem feszült figyelemmel tekint a kelet felé s ezenközben félszeggel Spanyolország felé is kell sandítanunk, hogy vajjon a karlisták don Karlos halálát s Jaime herceg, az új trónkedvelő harci kedvét fel nem használják-e arra, hogy az amugy is erőtlenségre, spanyol alkotmányt rakásra borítsák.

A német, perzsa, spanyol események tehát lekötve tartják az egész kontinens minden valamirevaló politikusának figyelmét s így a nyári pihenő az idén, ugylátszik, nem ígérkezik valami megnyugtatónak s üdülést semmiesetre sem fog részükre hozni.

A külpolitika borus egén egyetlen biztató fényes csillag sem ragyog s félő, hogy a külbonyodalmak veszélyes mederbe fognak átsapni.

Az angol, az orosz, a francia és német hatalmak egymásra féltékenykednek a perzsa határon. Németország jövődö politikája az új kancellár következtében bizonytalan, s a spanyol határokon már gyűlnek a karlisták, hogy az új trónkövetelőt jogaiba beiktassák. Mind e sok és zavaros események a legnagyobb óvatosságra intenek bennünket, mert elsősorban nekünk kell arra vigyáznunk, hogy mind e sok zavarban, véletlenül ne minket érjen valamelyes baleset.

— A fegyvergyakorlat alól való felmentés. A közös hadügyminiszterium, a magyar honvédelmi miniszteriummal és az osztrák Landwehr-miniszteriummal egyetértően kimondta, hogy a fegyvergyakorlat alól való felmentésért benyújtott kérvényekhez sem a bel-, sem pedig a külföldön tartózkodó kérvényezőknek nem kell a behívójegyet mellékelniök.

POLITIKA.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Nyári események.

Ilyenkor nyáron, mikor a napi politika eseményei nem kötik le annyira az ember érdeklődését, a politika aktuális kérdésein túl sok olyan dolgot meglátunk, szinte felfedezünk, amellyel eddig nem igen volt időnk foglalkozni és gyorsan elcsiklottunk felette, mint kisebb jelentőségű dolog felett. Valaki megírta egyszer, hogy a nyári chronique scandaleuse-ök vetik a legszennyeibb hullámokat; a nyár kevés eseménnyel szolgál és ha akad valami szenzáció, a lapok mohón kapnak rajta. Talán ez az oka annak is, hogy más kérdések is rendes terjedelmüknél bővebben kerülnek be a sajtóba és a figyelmünk ráirányul olyan kérdésekre, amelyeket máskor elhanyagoltunk.

A zágrábi pör szenzáció.

Itt van például a zágrábi felségárulási pör. Hónapok óta folyik már Zágrában ez az ódizus pör, amely eddig kevés vizet zavart és csak a lapok törvényszéki rovatában szerepelt. Most egyszerre kilépett az eddigi keretektől, hasábokat foglal le a lapokban és olyan érdekes és megdöbbentő szenzációkkal szolgál, amelyek mellett érdemes hosszasan megállapodnunk.

A zágrábi felségárulási pörrel kapcsolatosan ugyanis kiderült, hogy egész Európában egy hatalmas mozgalom agitál ellenünk, amely ugyakar minket odaállítani a művelt nemzetek ítélő-széke elé, mint durva zsarnokát és elnyomóját a hazai nemzetiségeknek. Nem volt titok eddig sem, hogy a nemzetiségek a külföldön keresnek támogatást izgatásaikkal és annak idején Björnsonnak meg Scotus Viator-nak szereplése figyelmeztetett arra, hogy a nemzetiségek minő aknamunkát folytatnak ellenünk a külföldön. De a zágrábi pör ennek az akciónak olyan részleteire is világosságot derített, amelyek eddig kevésbé voltak előtűntek ismeretesekek és teljes sivárságában feltárta ezt a nagyarányú, gazdag arzenállal rendelkező manipulációt.

A sinajai eset tanulmányai.

Ugyanílyen szomorú tanulságokkal szolgált a trónörökösnek sinajai útja is. Eddig nem sok ügyet vetettünk ezekre a pszichológusokra, hazug panaszokra, amelyekkel a külföldet akarták ellenünk hangolni. Szórványos eseteknek tartottuk az eddigi szimptomákat, kicsinyes ágálásnak, amelynek senki sem ül föl. Ki veszi őket komolyan — gondoltuk — hiszen olyan átlátszóak, együgyűek a hazugságaik, olyan nyilvánvaló a mi

igazunk. És még akkor is, mikor Björnson beállott az ellenünk tájékozók táborába, csak sajnálkoztunk a derék Mesteren, hogy olyan naivul beugrott ezeknek a politikai kalandoroknak.

Most pedig megdöbbenve, hülledezve látjuk, hogy a kalandorok számítása mégis bevált: sikerült ellenünk uszítani Európát, sikerült odakünn közhitté érlelni galád rágalmaikat és tervszerű, hatalmas agitációval az egész kontinentet felvonultatják ellenünk.

A nemzetiségek áskálódása.

Nem szórványos tünetekről van szó, — látjuk és tudjuk immár — hanem rendszeres hadjáratról. Agitátorjaik mindenütt megjelennek, mindenhová befurakodnak, tótok, szerbek, románok utazgatnak, agitálnak ellenünk a külföldön és ostoba meséikkel telelarmázzák egész Európát. És ebben a hadjáratban nem igen válogatják meg a fegyvereket. Olyan harci eszközökkel dolgoznak, amelyek nagy előnyt adnak nekik velünk szemben, akik a pusztasággal, a valódi tények feltárással akarjuk rágalmaikat lerontani. Az igazmondás nem erényük, de annál járatosabbak a tények elferdítésében, annál több invencióval rendelkeznek a hazugságok kitalálásában és annál több leleményességgel azok ügyes feltárássában.

Alattomos fegyverek.

A sinajai ut alkalmából láthattuk például, miisoda fegyvereket forgatnak ezek a veszedelmes urak. A külügyminiszter a legbehatóbb vizsgálatot indította a Sinajában történetek kiderítésére és ki is derült, hogy mindaz, ami a zászlósértésekről, a trónörökös románbarát nyilatkozatairól a lapokban megjelent, közönséges hazugság, aljas misztifikáció és agent provocateur-ökkel bolondították a sajtót, hogy a trónörökös olyan szíoben tüntethessék fel ország-világ előtt, mint aki az ő törekvéseikkel rokonszenvezik és hogy egyuttal Magyarországon gyűlöletet keltsenek a trónörökös ellen.

Ép ilyen annak az agitációnak a taktikája is, amelyet a zágrábi pör ügyében a külföldön ellenünk kifejtenek. Jeles publicistákat, államférfiakat, írókat sorakoztatnak ellenünk intervjúban, akik hírét sem igen hallották Horvátországnak, akiknek a horvát viszonyokról, még kevésbé a horvát felségárulók dolgaról természetesen halvány sejtelmük sincs és sikerült csaknem az egész francia sajtót beugrasztaniok abba, hogy átiratban kérjék magyar kollegáikat a Zágrábban fenyegetett sajtószabadság védelmére.

Világosítsuk fel a külföldet.

Ez már igazán túlhalad minden képzeletet és ez ellen a legerélyesebben kell sikra szállanunk. A rosszul

informált külfölddel szemben hozzá kell fordulnunk a jól informált külföldhöz, elő kell állanunk nekünk is a világ előtt és nyíltan, őszintén, de nyomatékosan fel kell tárnunk az igazi tényeket, hadd lássák, kinek van hát igaza, hadd győződhessenek meg mindenütt, minő komisz, lelkiismeretlen üzelmekkel, hitvány fogásokkal igyekeztek ezek a politikai kalandorok maguk mellett közvéleményt verbuválni Európában. Meg kell mindezt csinálnunk sürgősen, ha nem akarjuk, hogy a féktelen agitáció egészen elhatalmasodjék és teljesen elbódítsa a külföldet, úgy hogy azzal szemben már minden szavunk, minden igazságunk gyöngé és erőtlén lenne.

Az amerikai bevándorlási törvény szigorítása.

Csak kiegészíti a mi kivándorlási törvényünk rendelkezéseit.

Kivándorlók tömeges visszautasítása.

Egyik legutóbbi számunkban részletes és beható cikkben ismertettük a szeptember 1-én életbe lépő új kivándorlási törvényünket. A cikk többek közt azt is hangsúlyozta, és érdekesen fejtette ki, hogy az új kivándorlási törvényt éppen ideje volt megalkotni. Legutóbb Amerikából is mindegyre olyan hírek érkeznek, melyek csak megerősítik cikkünknek ezt a véleményét. Ezentul ugyanis, — amint az amerikai lapok írják — az ottani bevándorlási törvényt, minden ottani kikötőbe érkező bevándorló ellen a legnagyobb szigorúsággal alkalmazzák. Ennél fogva ezután nemcsak azokat utasítják vissza kérelmetlenül, akiknek bármi kevés testi vagy szellemi fogyatkozása van, (a mi legutóbb is többször megtörtént) hanem minden bevándorlótól meg fogják követelni, hogy Ellis Islandra érkezésekor, az utazási céljág szóló kifizetett vasúti jegyen kívül, még 25 dollárnak le-

gyen birtokában és ha ezen összeggel nem rendelkezik, tekintet nélkül máskülönbeni ifju, ép, erős egészséges voltára, kérelmetlenül kizáratik. Nem engedtetik meg, hogy, miként az eddig történt, a jövővény barátaihoz, ismerőseihez pénzért sürgőnyözzön, hanem mint pénz nélkül, vagy mint elégtelen mennyiségű pénzzel érkezett s rögtön segélyre szorult bevándorló azonnal kizárandó és visszaküldendő. Kivételt ezen szabály alól csak a legközelebbi rokonok képeznek, mi alatt az értendő, ha t. i. szülők gyermekeikhez, vagy gyermekek szüleikhez utaznak és máskülönben a bevándorlási törvények követelményeinek teljesen megfelelnek.

Ezzel kapcsolatban legközelebb a washingtoni felsőbb bevándorlási hatóság a hajózási társulatokat figyelmeztetni fogja arra, hogy olyan bevándorlókat, kik az Egyesült Államokban megérkezésük alkalmával 25 dollárt felmutatni képtelenek, hajókra fel ne vegyenek, mert az ilyenek, megérkezésük alkalmával, a kérdéses összeg hiányában, a bevándorlási hatóságok által vissza fognak utasítottatni.

Erre az erősen szigorított eljárásra állítólag a kanadai kormánynak azon eljárása, mely szerint 25 dollár készpénz és a rendeltetési helyig kifizetett vasúti jegy nélkül bevándorlót nem bocsátanak át a határon, — szolgáltatott okot. A múlt évi gazdasági depressio alatt az idegen születésűek sok pénzébe kerültek a kanadai kormánynak, a melyet ez indított ezen rendelet kibocsátására. A washingtoni bevándorlási felsőbb hatóság állítólag felvetette a kérdést, vajjon a mit a kanadai kormány megtehet, miért ne tehetné meg ugyanazt az Egyesült Államok kormánya is.

A tény mindenesetre az, hogy máris rendkívül szigoruan kezelik a bevándorlást. A lajstromozás a legszigorubb pontossággal vezetetik, a kizáratások és az ezzel kapcsolatos

deportálások pedig máris feltűnő magas százalékot értek el.

Igy például egyik elmúlt héten a deportáltak száma 600 ra rugott. S ugyanennek a hétnek csak egyik napján, július hó 8-án 278 bevándorlót szállítottak vissza, a kik közül az „Argentia“ 90, az „Estonia“ 53, a „Lucania“ 41, az „Oceania“ 10 és a „Pensylvania“ 84 egyént vitt hazájukba.

Ezekután az amerikai lap figyelmezteti a magyarországi kivándorlókat, hogy mindezekkel a nehézségekkel már itthon előre számoljanak és mielőtt utnak indulnának, készüljenek el mindazokra a bajokra és kellemetlenségekre, melyek rájuk Amerikában a legkisebb hiba, a törvények valamelyes kis rendelkezésének figyelembe nem vétele esetén háramolhatnak.

HIREK.

— Az udvarhelymegyei jegyző-egylet választmánya tegnap, szombaton d. e. 10 órakor a Barkóczy-féle vendéglő kerthelyiségében Gálffy István elnöklete alatt ülést tartott. Több kisebb jelentőségű tárgyon kívül az egylet 25 éves jubileumának a megünneplése kérdésében úgy határoztak, hogy az elnökség, az ünnepély napjának és részleteinek közelebbi meghatározása céljából rövid időn — lehetőleg egy héten — belől közgyűlést hívjon össze.

— A Péterfy Emlékalbum Bizottság, melynek megalakulásáról és céljáról már megemlékeztünk volt, körlevelet küldött szét, melyben felszólítja mindazokat, akik az album részére emléksorokat óhajtottak írni s e célból emléklapot is kaptak, hogy azt küldjék vissza rövid idő alatt, mert különben az albumból kimaradnának. Eszerint már több ezer emléklap érkezett vissza s a díszes album élére Dessewffy Aurél grófnak, a főrendiház elnökének, Péterfy Tamáshoz intézett emléksorai kerülnek. Hazánk jelesei sokan irtak

buzdító sorokat az íróhoz husz évi működése és huszadik könyvének megjelenése alkalmából, barátai és tisztelői pedig kétezren felül küldöttek emléksorokat.

— Solymossy Endre emlékezete a kamarában. A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara legutóbbi ülésén meleg részvétellel emlékezett meg Solymossy Endre, a kamara tagja haláláról. Ezt a részvétet a közgyűlés vonatkozó és legutóbb nyomtatásban is szétküldött jegyzőkönyve következőképpen örökíti meg:

Solymossy Endre székelyudvarhelyi ev. ref. tanár és országgyűlési képviselő azon ritka férfiak közé tartozott, aki saját hivatása körén kívül is munkát keresve, azt azon a téren, a közgazdaság terén találta fel, ahol embertársaiért a leghasznosabb tevékenységet fejtette ki, melynek jutalmául a kamara már éveken ezelőtt levelező taggá választotta. Solymossy Endre a kamara ezen kitüntető bizalmát nem tekintette üres címnek, hanem olyan feladatnak, amely a legkomolyabb kötelességek teljesítésével jár. A kamara munkálkodásában lelkes odaadással vett részt. Képviselővé választása után pedig minden idejét és befolyását az általa hön szeretett székelyföld közgazdaságának fejlesztésére és megerősítésére használta fel. A még java korában volt férfi elhunyt a kamarát mély szomorúsággal töltötte el, távoztával betölthetetlen ürt hagyván maga után.

— Rokkant-egylet. Örömmel jelentjük, hogy az iparosok rokkant-egylete Székelykereszturon is alakulófélben van. Erre vonatkozik az alábbi levél:

Tekintetes

Betegh Pál szerkesztő urnak

Székelyudvarhely.

Örömmel hozom a m. t. szerkesztő urnak tudomására, hogy azon megbízatását, mely szerint a rokkant egyletet Székelykeresztur polgársága körében is megalakítsuk, részben megvalósítottuk. Pár héttel ezelőtt Hermán István és Tomuca Mózes iparos polgártársak szives közreműködésével 37 polgártárs jelentkezett a kibocsátott s az általuk széthordozott iven.

Tárca.

A mi hőskölteményünk.

Attila fiai, III. rész : Csaba, Irta: Fülöp Áron.

Végre ha későn is — későn, de korántsem elkéssetten — megszületett ez is. Egy eposz, egy hősköltemény, mely a székelység őstörténetének hagyományait, mondáit foglalva össze, e nép érzésvilágát sok száz éves búját, busongásait egy nagy szabásu, jelentékeny alkotásban jellegzetesen és megértéssel fejezi ki, melynek a megalkotója e munkára leginkább hivatott volt, mert a mellett, hogy igazi tehetségű költő, a mi vérünkben származott, a mi vidékünkön született ő maga is.

Aranyosrákosi Székely Sándor „A székelyek Erdélyben“ című munkájával már jórögen tett ugyan kísérletet egy ilyen népi hősköltemény megírására, de miután ő még a klasszikus, görög-római hagyományok alapján művelte a költészetet s a magyar nyelv maga is csak akkor állott nagy ujjáalakulása előtt, műve — az ő egyébként derék és érdemes törekvése dacára — ma már elavult és jóformán ismeretlenségbe merült.

Pedig a székelység multjához sok,

érdekes, változatos és költői megalakításra kínálkozó monda fűződik. Ősi eredetünk, jelen hazánkban is különös, elzárt helyzetünk, a környező természetnek változatos, sok helyen vad és hatalmas képei, alakulatai az ilyen mondák keletkezésének szinte jobban kedveztek, mint bármely más népnél. Zárt hegyeink között, folyóink mentén, pásztorkodás, őszi betakarítás közben, apró tüzek mellett csillagos estéken apáról fiura szállnak ezek az ősi mondák, jó Csaba királyról, Korond és Firtos tündérekről és más derék és csodálatos hősookról, a Hadak-utjáról mely minden este fényes ivben ott bontakozik ki fölöttünk s int hívogatólag, biztatólag.

Hogy ezeknek a mondáknak az alapja igazság-e, csakugyan minden úgy történt-e, a mint azt a nép áhitatos és lelkes képzelődése nekünk elbeszéli, minek nyomoznók ki szigorú és nagyképu tudományossággal. Igaz, mindenesetre igaz, mert a nép lélekének legbelsejéből fakadt, s azt tárja fel, habár képek alakjában is, az ő sok száz éves búját-baját eleveníti meg. A mondáknak, regéknek, hagyományoknak ezenkívül olyan hatalmas összetartó, népi öntudatot fejlesztő hatása van, a melyet semmi mással pótolni nem lehet. Kis népeknek

nagy hanyattatások közben való fennmaradását, önállóságát, szívós kitarását sokszor csak ez magyarázza meg.

A hunn-székely mondák költői feldolgozását már régebben, kora fiatalságában élete főcéljául tűzte ki Fülöp Áron. Egy trilógiát (hang, fölfogás, a tárgykör azonossága által bizonyos tekintetben összefüggő, de külön is önállónak tekinthető művet) tervezett, melynek két első része „Attila fiai“ közös címmel már jónéhány évvel ezelőtt megjelent. A trilógia harmadik és utolsó része „Csaba“ cim alatt most nem rég került könyvpiacra. Minket, székelyeket, különösen ez az utolsó rész érdekelhet leginkább, a mi viszonyainkkal, lelki világunkkal ez van a legtöbb vonatkozásban. Attila fiai közül a legkisebbik, Csaba volt az, a ki hunnok legutolsóinak maradt kis csapatát Erdély hegyei közé vezérelve, azt az utolsó szálíg való elpusztulástól megmentette. Az itt maradt hunnok ivadéka — a monda szerint — a mai székelyek.

Fülöp Áron Csabának és seregének viszontagságait, küzdelmeit nagy költői erővel idézi vissza a mai kor fiai számára. Művén meglátszik, tárgyának lelkes szeretetén kívül, a

a hosszú évek során át végzett gondos foglalkozás és figyelmes csiszolás is. A régi magyar tizenkét szótagos vers gyakran használt és már szinte el is használt, fölhigitott formájában az események gyakran drámai erővel és izzó hévvel lüktetnek.

Képei gyors elevenséggel váltakoznak. Egyik esemény megjelenítése még alig ragadott magával, már egy újabb végzetszerű gyász lezuduló viharát kell megdöbbenve éreznünk. Képzelete erős, a legcsodálatosabb eseményeket kételkedés nélkül elhithető.

A rejtelmes események borzongató hatását pl. a természet képeinek ilyen felhasználásával, rémeinek ilyen megelevenítése által kényszeríti ránk:

„Felhő köpenyében a tele hold bujkál,
Sánta manó sunnyog titkos átal-utnál,
Kanyarogó lidérc ide-oda térül,
Erdők minden fáján egy-egy sötét
[rém ül;
Temetők fejfái táncolnak lakostul,
Boszorkány-dal hallszik alá a magos-
[bül.“

Egyszerű és természetes emberi dolgok csodás elemekkel művészi egyenletességgel olvadnak össze. Csaba fiatalága, busongása az el-esett hun hősoök miatt, szerelme, majd utrakelése, a magyarok létezése felől érkezett hírek következményeképpen, a közös őshaza felé, görög

A végleges megalakulás f. hó 25 én d. u. 3 órakor lesz Bálint Dániel nagytermében, mikoris a központnak a tagsoport, esetleg fiókpénztár megalakulását hivatalosan bejelentjük

Fent jelzett összejövetelre a „Székely-Udvarhely” utján a jelentkezőket s az ügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívom. A gyűlés egyik programpontja a „Rokkant-egylet” részletes ismertetése.

Maradok a mélyen tisztelt szerkesztő urnak

Hazafias üdvözléssel:

Székelykeresztúron, 1909. jul. 23.

Horváth Lajos
polg. leányisk. tanár.

A fenti levélben jelzett gyűlésre mi is felhívjuk az iparosok és ipari ügyek iránt érdeklődők figyelmét. A tervezett cél közhasznú és közérdekű voltánál, jelentőségénél fogva megérdemli, hogy széleskörű támogatásban részesüljön.

Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet választmánya e hónap 22-én ülést tartott az itteni áll. fiúiskolában. Ez alkalommal — gyűlés előtt — tisztelettel, az egylet nevében, Rhédei János kir. s. tanfelügyelőnél, a tankerület új vezetőjénél is, aki ezt szívesen fogadta s az egyesületi elnök üdvözlő szavaira hosszabb beszédben válaszolt. Beszédjében hangsúlyozta, hogy a népoktatásügy munkái iránt melegen érez, ügyeket jóakarattal fogja intézni s jogos érdekeik lelkes támogatója lesz. Majd fokozódó lendülettel, mely hatást keltve, ecsetelte a néptanítói hivatás nagy, nemzeti és szociális fontosságát. Közül harminc év óta áll — ugymond — a hazai népoktatásügy szolgálatában s ezen idő alatt alkalma volt megismerni alaposan a néptanítói munkakört is. Tudja, hogy ennek az életpályának vannak szűró tövisel, melyek nem egyszer fadjalman szedik az arra érdemtelenekeket is. De kijelenti a legnagyobb határozottsággal, hogy a tanítót ért méltatlan támadások első sorban itt őt fogják érni s ha valakit jogtalanul mégis letipornak, azt csak rajta keresztül tehetik. Amidőn ismételtén a legmesszebbmenő jóakaratot helyezi kilátásba, bizalmat kér a maga részére a tanító-

rabságba esése, majd megérkezése az ősmagyar rokonokhoz — ezek természetes emberi események és ezek alkotják (röviden elbeszélve) a mű tulajdonképpeni tartalmát is. Hanem ez események egyszerű szövetébe a képzelet tündérfényes szálaival vegyülnek.

Csaba sorsa főképpen két képzeletbeli alak, anyjának visszajáró szelleme és a pokollal szövetkezett Krimhilda kezében van. Utjait ők, s rajtuk kívül még Firtos tündér irányítják, titkos jelenések, álomlátások alakjában. A csodanyil és a varázsfű által életre kelnek a netádi sikon elesett hunn hősök árnyai is. Mindezeknek a csodás dolgoknak elhitelesítésében, valóságos tételében nagy segítségére van a költőnek gazdag, a népieshez közel járó, de azért bőséggel és változatossággal áradó nyelve is. A székely havasok vad-sága, hatalmas változatossága, füvei, virágai lelkes képekben varázsolódnak még a tőlünk idegen, nem idevaló olvasó lelki szeméi elé is. Meg-megcsendül e nyelven a székely nép érzésvilága, magára hagyott és mégis reménykedő lelkének költészeté is:

Mulnak az esztendők, gyors az idő
[szárnya —
Jó ötszáz vitéze Csaba királyt várja.

ságtól és szíves szavakban mond köszönetet a tiszteletgésért. A tanító-ság jelen volt képviselői a legjobb benyomással távoztak a tanfelügyelő hivatalos helyiségéből. Ennek a rokonszenves, külső megjelenésében is bizalmat keltő, „csupa szívembernek” elhangzott szavai tartós garanciát nyújtanak arra, hogy a tankerület vezetése az eddigi elődökhöz méltó utód kezébe került. A választmányi ülésen, melyet Szász Ferenc elnök vezetett s melyen résztvettek Rhédei és Chalupka tanfelügyelők is — nagyrésztben a június 12-iki közgyűlés határozatainak végrehajtása tárgyában történtek intézkedések. Mindegyik fontos, rendkívüli intézkedést, kiemeltük, hogy a választmány ez alkalommal első ízben élt azon alapszabályszerű jogaival, hogy a mult közgyűléstől tőlvál maradt egyleti rendes tagokat — eltekintve néhány igazolt esettől — egyenként négy korona bírsággal sújtotta. Ezen intézkedését a fennforgó kényszerítő körülmények teszik megokolttá. Majd a közgyűlésnek — a tisztújításnál elkövetett — egyik mulasztását pótolta azzal, hogy ifj. Paál Sándort ideiglenesen megbizta a tanszerkezumi könyvtár kezelésével s ezen a címen behívta őt a választmányba is. Határozatilag kimondta továbbá, hogy a tanítók szolgálati pragmatikája érdekében megindított mozgalom állandó felszínre tartása céljából megkeresi a hazai társesületeket is. Rhédei és Chalupka tanfelügyelők pártoló felszólalására elhatározta a választmány azt is, hogy a beszűntetett egyesületi közlöny további fenntartását kívánatosnak tartja és a következő választmányi gyűlés tárgysorozatában a kérdés részletesebb tárgyalásának helyet enged. Ugyancsak Rhédei tanfelügyelő javaslatára egy helyi „Eötvös-alap” bizottság alakított, melynek tagjai lettek: Péter János, Györfi István és Péter Gergely. Az idej pályatétel megállapításánál hosszabb vita indult meg Szász Ferenc elnöknek azon meglepő kérése felett, hogy az egyesület ez évben ne tüsszön ki semminemű pályatételt, haem az ennek jutalmazására fordítandó pályadíjjal segítse őt a most munkában levő „Udvarhelymegye földrajza” c. tan- és vezérkönyve kiadásában. Választmányi ülés idevonatkozóan úgy határozott, hogy a pályadíjat eredeti rendeltetésétől elvonni nem fogja. Amennyiben pedig az a mű — ha bevalik — közszük-

Könyve megjelenését későinek mondja Fülöp Áron. Ennek az érzésnek szomorúsága sir fel művének több helyén is.

A költőnek erre a csüggedésre nincs oka. Könyvének, mint értesültünk, már eddig is számos lelkes olvasója akadt. Pedig való-igaz, korunk az érdekhajszat, a reális dolgokkal való foglalkozások küzdelmes, siető kora. E kor mohósága nem igen kedvez a költészet ilyen nagyobb szabású alkotásainak. Az emberiség mostani élete egy óriási nyugtalan tenger, mely fölé, az ideges türelmetlenség, a kíméletlen küzdelmek kényszerű, villámokkal telített felhői borulnak. A szemhatár vizsgálatlan sötétségbe huzódik. Hanem jönni fog majd kor ismét, mikor a viharok elcsendesülnek, a tengerre megint derűs béke borul, a hullámok kék ég alatt, messzgyűrűző széles fodrozással fognak távoli partok felé sietni. Ha nekünk nem, legalább utódainknak megint több idejük, több türelmük lesz a költészet művészi alkotásaiban gyönyörködni.

Az igazi költők napja is akkor újra tisztán fog ragyogni. A Fülöp Ároné is!

Tompa László.

séget lesz hivatva pótolni, megkeres-
telnek a járaskörök, hogy a saját
kebelükből kijelölendő 5—5 tagú
bizottság által a Szász részéről át-
engedendő művel tanulmányozzák
s annak értéke felől a bizottsági
vélemények alapján a fiókkörök tegye-
nek a választmánynak jelentést,
melynek eredményeképen — ha kap-
rá forrást — segíti Szász Ferencet
említett törekvésében. Végül Rhédei
tanfelügyelő javaslatára a folyó évi
pályatétel jelöltetett ki.

Hol mikor aratnak? Ne gondoljuk, hogy a világon mindenütt júliusban aratnak, mint nálunk. A világ különböző buzatermő tájain különböző képen alakul az aratásra alkalmas idő. Néhol akkor aratnak, a mikor nálunk az őszi vetés puha hó-takaró alatt pihen, másutt pedig akkor már, a mikor nálunk még csirázik. Ellehet mondani egyébiránt, hogy az év majdnem minden hónapjában aratnak a világ különböző vidékein. Így például aratnak februárban: Keletindia, Mexikó és Egyiptom: áprilisban; Kisázsia és Japán: májusban; Kalifornia és Európa déli része: júniusban, Magyarország általában július hóban; Belgium, Németalföld, Dánia és Newyork augusztusban. Skótia, Svéd és Norvégország, Oroszország egyrésze és Kanada: szeptemberben; Oroszország legészakibb fele októberben arat.

Penzbirságért nincs elzárás. Az igazságügyminiszter föllebbezés kapcsán kimondotta, hogy a be nem hajtható pénzbírság (a pénzbüntetés-től eltérőleg) nem változtatható át elzárásra.

A lezárt fülkék alkonya. Ed-dig, ha az embernél volt pénz és jól, kényelmesen akart utazni, oda kacsintott a kalauznak és — kényelmesen utazott. Az utóbbi időben azonban nem igen, lehet az efféle kényelmet megszerezni, mert a Máv-on állandóan annyian utaznak s kocsiiban annyira nincs bőség, hogy a mellékkereset után vágyó kalauz, ha akarna, sem tudna legtöbbször ilyen utas-mentes kocsit föntartani. De most már végérvényesen löttek ennek az állapotnak. Az államvasutak elnök-igazgatósága ugyanis szigorú rendeletben megtiltotta a vonatokon bármely fülkének lezárását, melyre az utasok igényt tartanak. A fülke lezárásáért bejelentett panaszokat a legkíméletlenebbül fogja elintézni.

A jegyzők nyugdíj-alapja. A vármegye alispánja legutóbb értesítette a jegyzőket, hogy a belügyminiszter a vármegye törvényhatósági bizottságának a jegyzői nyugdíj szabályrendelet módosítása tárgyában hozott 11—1909. sz. határozatát jóváhagyta. Ennélfogva az említett szabályrendelet módosított része a következőképpen hangzik: „A községek, illetőleg körjegyzői csoportok által jegyzői nyugdíjalap javára fizetendő összegek. Ily címen kötelesek a községek, illetőleg körjegyzői csoportok évenként az alkalmazásban levő jegyző évi rendes fizetésének 4 (négy) százalékát a jegyzői nyugdíj-alapba befizetni. A községek ezen összegeket a kir. adóhivatalok pénztáraiba félelvi részletekben kötelesek befizetni különbeni felhajtás és kamatfizetési kötelezettség terhe alatt.”

Utadó. A közigazgatási bíróság a következő határozatot hozta: A közigazgatási bizottság a be nem hajtható utadót csak akkor változtathatja át természetben teljesítendő szolgáltatásra, ha ezt a törvényhatósági

szabályrendelet elrendeli. Ilyen rendelkezés hiányában az utadót, ha az valóban behajthatatlan, le kell írni. A közigazgatási bizottság határozata a magyar kir. kereskedelemügyi miniszterhez föllebbezhető. Ha azonban a tartozás mértékének jogossága vitás, akkor a közigazgatási bizottság határozata ellen panasszal lehet élni a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

Legyek kipusztítása az istállókból. A fecskék legjobb pusztítói a legyeknek. A gazda mindent köveszen el, hogy a fecskék minél több fészket rakjanak az istállóban. Egy gazda megfigyeltte, hogy istállójában 97 fecskefészkek volt és mindegyikben 4—6 fiatal. Az istálló teljesen légymentes volt. A firtokos úgy segítette elő a fecskék fészkek rakását, hogy udvarára egy rakás agyagot hozatott és azt naponta meglocsolta, hogy a fecskék így könnyen jussanak hozzá a fészkeképítési nyersanyaghoz.

Nyomdásztanulónak 2—4 középiskolai osztályt végzett fiut azonnal felvesz Betegh Pál könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt.

Lapunk t. olvasóit székely hazafias bizalommal kérjük, szíveskedjenek a „Székely-Udvarhely” előfizetési díját, valamint az esetleges hátralékot a már megküldött postatakarék-pénztári befizetési lap felhasználásával haladéktalanul utalványozni, hogy lapunkat továbbra is akadály nélkül küldhessük. Teljes tisztelettel: **A kiadóhivatal.**

TALÁLÓS O O O O O O KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány

APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle butort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bir el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát.

Azért ne tessék habozni

és a mikor csak a legesekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben.

**Apró a hirdetés,
apró a költség!**

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK!

MAGYAR ÁSVÁNYVIZ

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V.
Báthory-utca 5. szám

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbaj ellen
Borszéki Főkut az ásványvizek királya köszvény ellen
Borszéki Kossuth, v é r s z e g é n y s é g ellen
Bodoki Matild, alkális savanyuviz

Beross, vesebaj ellen — — — —
Borhegyi lugyhajtó — — — —
Boholti, üdítő viz — — — —
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légesőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő — — — —
Kásonfő ut-Salutaris jód és lithium tartalmu
Répati, égvényes ásványviz — — — —
Szekely-Szelters, idült gyomorbajok ellen
Sztójkai, cukorbetegség ellen — — — —

Kérdezze meg az orvosát
és megtudja, hogy a

természetes ásványviz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem
hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

5953—1909 tkvi. szám.

Hirdetmény.

Máréfalva község közös erdő és legelő aranyosítása következtében szükségessé vált telekkönyvi átalakítás és ezzel kapcsolatos telekkönyvi helyesbítése ügyben az 1892 XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának telek-jegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztével, ez azzal a felszólalással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886 XXIX. t. c. 15 és 17 §§ ai alapján ideértve e § oknak az 1889 XXXVIII. t. c. 5 és 6 § aiban és az 1891 évi XVI t. c. 15 § ainak a pontjában foglalt kiegészítéseit is valamint az 1889 XXXVIII. t. c. 7 § a és az 1891 XVI. t. c. 15 § b pontja alapján eszközölt bejegyzések, vagy az 1886 évi XXIX. t. c. 22 § a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják e végből törlési kereseteket hat hónap alatt, vagyis az 1910. évi január hó 30 ig bezárólag e tkvi hatóságához nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, kik az 1886 évi XXIX. t. c. 16 és 18 § ainak értelmében, ideértve az utóbbi § nak az 1889. XXXVIII. t. c. 5 és 6 § iban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellene en ellentmondással élni kívánanak írásbeli ellentmondásokat hat hónap alatt, vagyis 1910. évi január hó 30 napjáig bezárólag a telekkönyvi hatóságához nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondások többé figyelembe vétetni nem fognak;

3. hogy mindazok, kik az 1 és 2 pontjaiban körülírt eseteken kívül, az eljárás és az annak folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármily irányban sértve velük, ideértve azokat kik a tulajdonjog arányának az 1889 XXXVIII. t. c. 16 § a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásokat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatóságához 6 hónap alatt vagyis 1910. évi január hó 30 ig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az említett bejegyzéseket csakis a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme

nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, a kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságtól.

Szekelyudvarhely, 1909. július 13.

Gyarmathy Ferenc
kir. törvényszéki bíró.

Magyar Könyvtiteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvtiteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Kárpáti Béla és Trautmann Henrik. Társzerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mesz-or-u. 27. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhiv.

1848 eredeti angol, francia és amerikai toalett-modelt közöl a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: negyedévre 2 korona. Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Eladó beltelek. (Elutazás miatt.) Kossuth-utca 75. sz. alatt, mely áll 3 szoba, konyha, pince, istálló, kert stb. Megtekinthetni és értekezhetni a tulajdonosnál.

BOR!

Fernengel Gyula szekelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

MIERT

nem előfizetője Ön is

AZ ÜZLET

című szaklapnak? Mert nem ismeri, mert nem tudja, hogy ez a legjobb magyar kereskedelmi szaklap. Két korona csak egy negyedévre e lapnak előfizetési díja.

Aki e csekély összeget „AZ ÜZLET”-re részáránja, az jó üzletet csinált. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal Budapest, V., Sas-u. 12. sz.

Elvállal teljes iroda- s iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, szines és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok.

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban.
hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszkek, klozet-papírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Szekelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, szines és másoló-ironok, notes ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajalzó kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bron.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek (hangoló-sipok és ... rínák). Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-esésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok stb.

Postatakarékpénztári chekk-clearing száma 10,489

Betegeh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Szekelyudvarhelyt. 1909.